

第十五章

玉项饰

李文明

玉项饰，是迄今所见良渚文化玉项饰类中最精美、最完整的一串。由两个琮形管、两个扁平冠状佩、23颗喇叭形管、18颗鼓形珠穿缀而成，另有24颗鼓形小珠，分别缀连在两个扁平冠状佩上。项饰净重145克，选用透闪石软玉琢制。

琮形管呈黄白颜色，外方内圆，长6.8-6.9厘米、宽1.1-1.2厘米，孔径0.4-0.5厘米。分上下两节，下节以四角为中线，由两面组成一个兽面纹，四面组成两组兽面纹图案。圆圈表示眼珠，椭圆形凸面表示眼眶，扇面形凸面表示鼻子，下面转角处凸出的横条表示嘴。上节转角处凸出一条横条线表示嘴巴，由四面组成四组兽面纹。琮形管两端有射，射长0.3厘米。

扁平冠状佩长2.3厘米，宽3.3厘米，厚0.9-1厘米，也呈黄白色，中间和肩部有小孔相同，中间的圆孔用来与项链相串联。肩部小孔用以单独串联14颗圆径仅0.4-0.7厘米的鼓形小珠，构成冠状佩自身的一组小串饰。冠状佩上端作鸡心形，两面各有一组兽面纹图案，与鸡心形结合成为一个形象生动的兽头。

喇叭形管23颗，长1.7-2.7厘米，圆径0.5-1厘米，孔径0.2-0.4厘米，鼓形珠18颗，长1.2-1.9厘米，圆径1-1.4厘米、孔径0.3-0.6厘米。喇叭形管构成项饰的上半部，玉珠穿缀成项饰的下半部。

玉项饰最大的特点是由众多的小玉饰组合成一结构复杂的玉项饰。其琮形管，过去一直认为是祭地的礼器。从这件玉项饰上，我们又可以知道，大型玉琮用于祭礼天地，小

型玉琮用来装饰。当然，象征权力、威严的琮形器用来装饰，不是一般人都能享用，而应是氏族显贵才有这种特权。琮形管上面的冠状佩，其形各为一兽头，它使平淡无奇的玉项饰变得生动可爱。冠状佩上的小串饰，真是匠心独运，既为兽头戴了项饰，同时也形成了串中有串的特殊艺术魅力。玉项饰显得雍容华贵，同时，冠状佩在构图上，也起了上下管珠之间很好的间隔作用。

这件玉项饰，于1987年12月在江苏新沂县花厅新石器时代遗址16号墓出土，出土时由于原来穿系的线索已朽蚀，故零星散布在人骨架上部，从随葬遗物和人骨架位置判断，可以认为这串玉饰应是墓主人的颈饰，并作了复原。

这件玉项饰，左右两侧组合对称，显得整齐美观，组成这串项饰的每一件小玉饰，也琢磨得很精致，有的造型还很复杂，构思也很奇巧。这是新石器时代晚期，良渚文化的特征性器物，距今已有五千年历史。这种玉项饰，以往虽然发现不少，但没有一件能与之相媲美。

玉项饰现藏于南京博物院。

题解

玉项饰于1987年在江苏新沂县花厅新石器时代遗址16号墓出土，它是墓主人的颈饰，也是目前所见良渚文化玉项饰类中最精美，最完整的一串。它是由两个琮形管，两个扁平冠状佩，23颗喇叭形管，18颗鼓形珠穿缀而成，而且它的两侧结合是对称的。

生词解释

生词	拼音	解释
玉项饰	yùxiàngshì	เครื่องประดับหยกทำเป็นสร้อยคอ
一串	yīchuàn	หนึ่งเส้น
串缀	chuānzhuì	ร้อยต่อกัน
净重	jìngzhòng	น้ำหนักสุทธิ
透闪石	tòushǎnshí	หินใสแวววับ
两节	liǎngjié	สองตอน สองช่วง สองข้อ
眼珠	yǎnzhū	นัยต์ตา
眼眶	yǎnkuàng	ขอบตา
转角	chuǎnjiǎo	หักมุม
射	shè	ยิง มุ่งตรงไปยัง
肩部	jiānbù	ส่วนบ่า
串联	chuànlián	ร้อยเป็นเส้น
构图	gòutú	ประกอบกันเป็นภาพ
间隔	jiāngé	สลับหว่าง ขึ้น ขวางกัน
绳索	shéngsuǒ	ร้อยด้วยเชือก
朽蚀	xiùshí	หนอนที่ทำให้ผุพัง
颈饰	jǐngshì	สร้อยคอ
复原	fúyuán	กลับมาเป็นเหมือนเดิม
碾磨	niǎnmó	ทับให้แบน

艺术考古词汇

琮形管	=	หยกจงเป็นปล้อง
喇叭形管	=	หยกรูปแตร (ปลายบาน) เป็นปล้อง
鼓形珠	=	หยกรูปกลอง
项饰净重	=	น้ำหนักสุทธิของสร้อยคอ

软玉琢制	=	การสลักหยกหินอ่อน
兽面纹	=	ลายหน้าสัตว์
扇面形	=	ลายรูปพัดที่คี่ออก
作鸡心形	=	ทำเป็นรูปหัวใจได้
生动可爱	=	ดูมีชีวิตชีวาน่ารัก
平淡无奇	=	เป็นแบบทั่ว ๆ ไปไม่แปลก
匠心独运	=	ลักษณะเฉพาะของช่างสลัก
艺术魅力	=	แรงบันดาลใจจากศิลปะ
雍容华贵	=	สูงศักดิ์ล้ำค่า
间隔作用	=	มีประโยชน์ต่อการสับหว่าง
零星散布	=	กระจายออกไปหลายที่
能与之相媲美	=	สามารถเปรียบเทียบความงามกับที่อื่นได้

问答题

1. 玉项饰由几种形状的玉珠合成的，为什么作者说它是良渚文化玉项饰类最精美及最完整的一串？
2. 玉项饰最大的特点是什么？
3. 玉项饰在哪里和哪年出土？
4. 古代玉琮象征什么？

练习

1) 造句

最完整 =

表示 =

形成 =

认为 =

发现 =

2) 写上同意词

精美 =

透闪石 =

两端 =

结合 =

特点 =

象征 =

特殊 =

判断 =

复员 =

两侧 =

艺术考古知识

良渚文化

良渚文化是长江下游地区的新石器文化。该遗址位于良渚镇余杭县杭州市浙江省。其文化分布在钱塘江北岸至江苏常州一带的太湖地区。良渚文化分为早晚两期，由碳-14测定并经校正的年代约在公元前3300-前2200年。当时人类是以农业办主。他们使用石铲、石镰石犁状器、石耘田器及木杵、陶白等农具，稻米有粳稻和籼稻，此外还发现花生、芝麻、蚕豆、甜瓜种子。手工业也发达，有些也形成了专业化生产。其陶器采用轮制法制作，器形规整，造形优美，以色泽漆黑的磨光陶最富特色。陶器上花纹有旋涡钩连纹、曲折纹、编织纹和简化鸟纹。制玉工艺水平很高，磨制抛光并雕刻纹饰。还发现最早的家蚕丝平纹织物残片以及麻布、麻绳等、芝麻制品。还有丰富的竹木器。有木桨的使用表明已有舟楫交通工具。住房是干栏式建筑及一般地面房屋有采用木料、竹席等为材料。

良渚文化承继着崧泽文化发展而来，同时也与北部的大汶口文化及山东文化互相影响。与珠江流域的石峡文化有联系。

艺术考古欣赏

假如我们到南京博物院去看到这一串玉项饰，女士们一定细心的欣赏它那两面组成，也就是说两边对称的图案。我们也不在乎它是什么形状的五。我们欣赏它配搭的艺术之美。原来这串玉项饰已经有五千年的历史，穿系的绳已朽蚀，而玉则零星散布在人骨架上部。你能说出一串平淡无奇

的玉饰要怎样才能变得生动可爱？学以致用。从考古艺术获得知识希望你也能用在我们日常生活用上。

บทแปลบทที่ 15

เครื่องประดับสร้อยคอหยก

ल्लीहेविनमिंग

เครื่องประดับสร้อยคอหยก คือเครื่องประดับหยกที่เป็นสร้อยคอที่สวยงามที่สุดสมบูรณ์ที่สุดเท่าที่พบในปัจจุบันของวัฒนธรรมเหลียงจูเหวินหว่า ประกอบด้วยหยกรูปทรงกระบอก 2 ปล้อง แผ่นหยกรูปแบน 2 แผ่น หยกทรงกระบอกปลายบาน 23 เม็ดหยกรูปกลอง 18 เม็ด นำมาเรียงร้อยเป็นเส้นแล้วยังมีลูกปัดทรงยาวเม็ดเล็ก ๆ อีก 24 เม็ด ประดับอยู่บนแผ่นหยกประดับรูปแบน สร้อยคอมีน้ำหนักสุทธิ 145 กรัม เป็นสร้อยที่เลือกทำจากหยกเนื้ออ่อนที่มีแสงเงาใส

หยกจรูปทรงกระบอกเป็นปล้องมีสีเหลืองขาวเล็กน้อย รูปลักษณะด้านนอก เป็นสี่เหลี่ยมข้างในเป็นรูปกลม ยาว 6.8-6.9 เซนติเมตร กว้าง 1.1-1.2 เซนติเมตร รูปร่าง 0.4-0.5 เซนติเมตร แบ่งออกเป็นข้อบนและข้อล่าง ข้อล่างมี 4 มุมใช้เป็นเส้นกลางและ 2 ด้านมาประกอบเป็นลายหน้าสัตว์ ทั้ง 4 ด้านประกอบเป็นลายหน้าสัตว์ 2 ลาย วงกลมทำเป็นลูกนัยตา ลายวงรีที่นูนยื่นออกมาทำเป็นกรอบของดวงตา ส่วนที่ยื่นบานออกมามีลายรูปพัด ทำเป็นจุมูก ส่วนหักมุมตอนล่างที่ยื่นออกมาเป็นเส้นขวางทำเป็นส่วนปากตอนหัวมุมตอนบนที่ยื่นออกมาเป็นเส้นขวางทำเป็นปาก แล้วใช้ด้านข้าง 4 ด้านประกอบเป็นลายหน้าสัตว์ ปลายสองข้างของหยกทรงกระบอกมีเส้นผ่านเส้นนี้ยาวถึง 0.3 เซนติเมตร

แผ่นหยกประดับรูปแบน ยาว 2.3 เซนติเมตร กว้าง 3.3 เซนติเมตร หนา 0.9-1 เซนติเมตร ก็มีสีออกเหลืองขาว ส่วนกลางของแผ่นหยกและส่วนบ่าของแผ่นจะมีรูเล็ก ๆ ทะลุถึงกันได้ รูปกลมตรงกลางใช้สำหรับเป็นรูที่ร้อยติดกัน เป็นสร้อย รูเล็ก ๆ ของส่วนบ่าใช้เพื่อร้อยหยกรูปกลองเล็ก ๆ กลม ๆ 14 เม็ด ซึ่งมีเส้นผ่าศูนย์กลางเพียง 0.4-0.7 เซนติเมตร ทำให้ประกอบกันเป็นสร้อยเส้นเล็กบนแผ่น- หยกประดับรูปแบน ส่วนบนของแผ่นหยกประดับรูปแบนทำรูปหัวใจไว้ สองด้านต่างจัดเป็น กลุ่มภาพหน้าสัตว์ด้านละภาพ เมื่อมาประกอบกับรูปหัวใจไว้รวมกันกลายเป็นส่วนหัวของสัตว์ที่มีชีวิตชีวา

เม็ดหยกรูปทรงกระบอกปลายบาน 23 เม็ด แต่ละเม็ดยาว 1.7-2.7 เซนติเมตร เส้นผ่าศูนย์กลาง 0.5-1 เซนติเมตร รูปร่าง 0.2-0.4 เซนติเมตร เม็ดหยกรูป กลอง 18 เม็ด ยาว 1.2-1.9 เซนติเมตร เส้นผ่าศูนย์กลาง 1-1.4 เซนติเมตร รูปร่าง 0.3-0.6 เซนติเมตร เม็ดหยกรูปทรงกระบอกปลายบานประกอบไว้ที่ส่วนบนของ สร้อย ใช้หยกเม็ดกลมร้อยเป็นสิ่งประดับส่วนปลายของสร้อย

จุดเด่นที่สำคัญที่สุดของสร้อยหยกเครื่องประดับเส้นนี้คือ ใช้เม็ดหยกเล็กหลาย ๆ แบบมารวมเป็นสร้อยประดับที่มีส่วนประกอบหลากหลายรูปแบบ สำหรับหยกจรูปทรงกระบอกนั้นที่ผ่านมาต่างเห็นว่าเป็นหยกที่ใช้เป็นเครื่องสังเวศเช่นไหว้ฟ้าดิน จาก สร้อยหยกเครื่องประดับเส้นนี้ทำให้พวกเราารู้ได้ว่า

หยกขนาดใหญ่จะใช้สำหรับสังเวศ เช่นไห้วฟ้าดิน แต่ขนาดเล็กก็สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องประดับ ได้ แขนอนละมันจะเป็นสัญลักษณ์ซึ่งแสดงถึงอำนาจอันน่าเกรงขาม มิใช่คนทั่วไปจะมีโอกาสใช้ได้ หากแต่ จะต้องเป็นอำนาจพิเศษของวงศ์ตระกูลผู้สูงศักดิ์ แผ่นหยกประดับรูปแบบที่มีอยู่เหนือหยกกระจุกกระจิก นั้น รูปร่างของมันแต่ละข้างจะเหมือนหัวสัตว์ มันจึงทำให้สร้อยหยกที่เรียงง่ายธรรมดากลายเป็นสร้อย หยกว่ารักที่แปลกแตกต่างจากสิ่งอื่น สร้อยประดับเส้นเล็ก ๆ ที่ประดับอยู่บนแผ่นหยกประดับรูปแบบนั้น เป็นฝีมือที่สวยงามไม่มีใครเปรียบของช่างซึ่งทำให้เหมือนรูปหน้าสัตว์นั้นมีสิ่งประดับตกแต่ง ในขณะที่ เดียวกันก็กลายเป็นสร้อยเล็กในสร้อยอีกเส้นหนึ่งอันเป็นแรงบันดาลใจของการทำงานศิลปะที่พิเศษ สร้อย หยกเส้นนี้จึงแสดงให้เห็นถึงความสวยงามสูงส่ง ในขณะที่เดียวกัน การจัดรูปแบบของแผ่นหยกประดับด้วย รูปแบบนั้น ทำให้มีการคั่นระหว่างหยกรูปทรงกระบอกของส่วนบน และส่วนล่างของสร้อย

เครื่องประดับหยกชิ้นนี้ขุดพบที่สุสานหมายเลข 16 ของสมัยหินใหม่ ที่หมู่บ้านฮวาถึง อำเภอ ซินจิน มณฑลเจียงซู เมื่อเดือนธันวาคม ค.ศ. 1987 ขณะที่ขุดค้นพบนั้นของเดิมเป็นสร้อยที่ร้อยด้วยเชือก คงจะเปื่อยขาด ดังนั้นจึงทำให้เม็ดหยกกระจายอยู่ระหว่างส่วนบนของโครงกระดูก จากการลงความเห็น จากตำแหน่งของโครงกระดูกและของที่ฝังลงไปพร้อมกับศพนั้น ทำให้สามารถรู้ได้ว่าสร้อยหยกเส้นนี้น่าจะ เป็นสร้อยคอของเจ้าของสุสาน จึงได้ทำสร้อยให้เหมือนของเดิม

สร้อยประดับหยกเส้นนี้ขั้วขวาร้อยด้วยหยกชนิดเดียวกัน จึงทำให้ดูสวยงามเรียบร้อย หยกเม็ด เล็ก ๆ ที่นำมาประกอบเป็นสร้อยเส้นนี้ได้มีผ่านการขัดอย่างสวยงามและทำอย่างปราณีต มีบางเม็ดที่มี รูปแบบค่อนข้างสับสนยุ่งยาก ความคิดโครงสร้างรูปแบบของสร้อยคอที่สวยงามแปลก นี้คือเครื่องประดับของ ปลายสมัยหินใหม่ ซึ่งเป็นของที่มีลักษณะพิเศษของวัฒนธรรมเหลียงจู มีประวัติห่างไกลจากปัจจุบันถึง 5 พันกว่าปี สร้อยหยกประดับแบบนี้ แต่ก่อนนี้แม้ว่าจะได้พบไม่น้อย แต่ไม่มีเส้นใดสวยงามเท่าเส้นนี้เลย

สร้อยประดับหยกเส้นนี้ ปัจจุบันอยู่ที่พิพิธภัณฑสถานนานกิง

